

C a unul care a năzuit și a reușit să înfăptuiască un muzeu, Anastase Simu își înscrie numele în istoria culturii românești de la începutul secolului al XX-lea ca ctitor al unei importante instituții de artă.

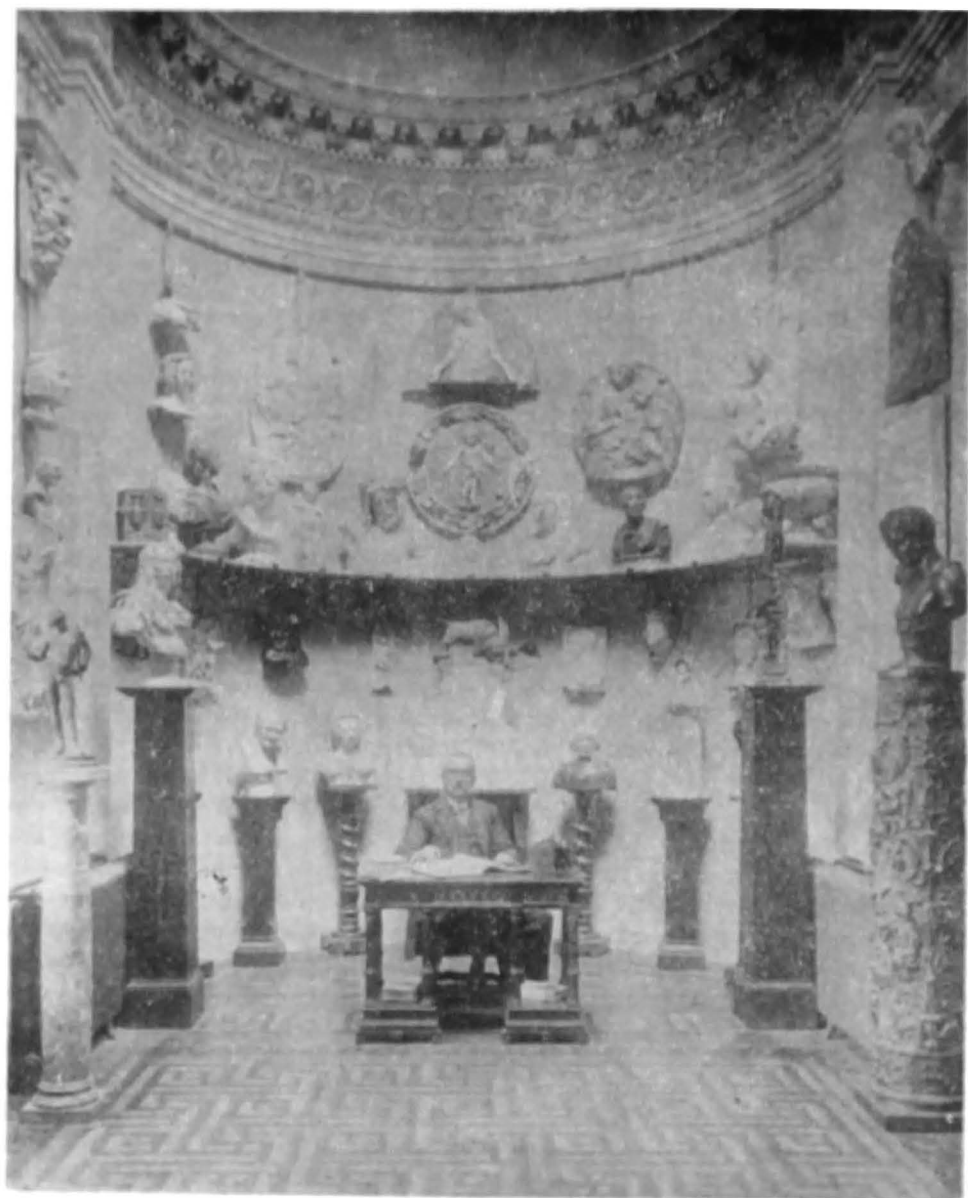
Prin tactul cu care a dirijat și protejat destinul muzeului întemeiat de el, prin angajarea sa totală aproape patruzeci de ani în toate manifestările acestuia, A. Simu ni se relevă ca un strălucit pionier al muzeografiei românești.

Într-o vreme cind știința muzeografică era încă într-un stadiu incipient, cind rolul și rostul muzeelor, chiar pe plan mondial, nu erau bine definite ca acum, pentru a-și desfășura activitatea concomitent pe trei direcții — conservarea patrimoniului, cercetarea lui și valorificarea sa pentru public — A. Simu a acționat în acest spirit, impunind muzeul său ca semnificativ factor activ în viața cultural-artistică bucureșteană. Astfel în prima sa perioadă de muzeograf, cuprinsă între 1900, anul cind a făcut publică intenția sa de a realiza un muzeu de artă, și 1910, cind acesta s-a inaugurat, preocuparea lui a constat în alcătuirea patrimoniului muzeal.

Avind la început un țel precis, acela de a realiza un muzeu de artă cu caracter educativ-artistic, ilustrind, în special, arta contemporană europeană, din care se desprinde ca mai deosebită arta franceză, achiziționarea lucrărilor a decurs în mod metodic, an de an, progresiv ca număr și din diverse centre (Paris, Roma,

Berlin, Veneția ș. a.), fie din saloane oficiale și expoziții personale, fie din magazine de artă sau de la licitații. Preferințele sale în achiziții nu ne dovedesc un colecționar avizat, ci unul cu gust eclectic, cu înclinații spre arta academică, însă are o scuză, că tot ceea ce a cumpărat se circumscrie întocmai intenției și țelului său propus inițial. Tot pentru îndeplinirea dezideratului respectiv, sau în scopul unei mai bune prezentări a evoluției artei din Europa, din cele mai vechi timpuri pînă în contemporaneitate, Simu a cumpărat totodată replici, reducții și copii după sculpturi și mozaicuri celebre din epocile greco-romană, bizantină, renaștere și gotică.

După 1907, anul cind a pus piatra fundamentală a muzeului, Simu s-a preocupat concomitent cu numeroasele achiziții și de construcția clădirii, realizată după indicațiile lui, în stil doric grec. Ieșită din comun în urbanistica Capitalei, clădirea muzeului nu era rezultatul gustului desuet al colecționarului, ba din contră, se înscria în spiritul noilor construcții muzeale de la acea vreme din Germania — Neue Pinakotek și Museum Bode — cu o arhitectură inspirată din cea clasică grecească. Simu și-a dorit un edificiu mai vast și mai impunător, dar un vecin pizmaș n-a vrut să-i vindă o parte din curtea sa, deși a instrăinat-o ulterior pentru a se construi o circumă. Clădirea zidită din beton, material pretutindeni atunci foarte puțin folosit în construcții, avea un demisol cu un mic

Colecționarul Anastase Simu într-o sală din muzeul său

spațiu, ocupat de instalația de încălzire, iar restul, special amenajat, pentru depozitul operelor de artă, și un parter cu cinci săli, extrem de înalt (8 metri) pentru expunerea permanentă.

Cel ce parcurge chiar superficial presa bucureșteană din prima decadă a secolului al XX-lea, constată apariția unui număr extrem de mare de articole, note, știri despre muzeu (vizind achizițiile recente,

stadiul construcției clădirii, dotarea sa tehnică etc.) majoritatea semnate de gazetari notorii. Această bogăție informațională, incitând la maximum curiozitatea cititorilor pentru viitorul muzeu de artă, nu se datora simplei curiozități gazetărești, ci era rodul unei subtile campanii de presă, abil dirijată și întreținută de însuși Anastase Simu, fie apelând la prietenia gazetarelor sau la sentimentul lor patriotic, fie plătind colaborările, cum sintem convingși că o face, mai ales în cazul unor reviste care reproduc nenumărate tablouri din muzeu, deși ele apăreau indeobște fără ilustrații.

Punctul culminant al activității lui Anastase Simu din prima perioadă îl constituie apoteozarea fondatorului la festivitatea inaugurării muzeului (1910) la care a participat cu entuziasm toată suflarea culturală a Capitalei. Era un eveniment unic, de importanță excepțională în viața artistică a țării, fiind singura și cea mai impunătoare clădire de muzeu, special construită în acest scop, cuprinzând opere ale unor cunoscuți artiști din mai toate țările europene. La rîndul lor, artiștii români se puteau mîndri cu prezența lor, deloc defavorabilă, în compania artiștilor de generație din alte țări.

De data aceasta Anastase Simu își arată virtuozitatea și într-o altă latură a activității muzeografice, aceea rezultată din prezentarea exponatelor în muzeu. Expunerea lucrărilor urma de aproape normele practice în marile muzee din străinătate, ele fiind așezate pe pereți, suprapuse pe mai multe rînduri, cit se poate de apropiate unele de altele, cu foarte puțin spațiu intermediar sau deloc, imbinindu-se tablourile mici, cu cele mari, încît o simeză să constituie masă compactă, fără stridențe coloristice. Arta românească, deși restrînsă numeric, era cel mai viu comentată. Pentru a-și apropia simpatia artiștilor și a atrage atenția publicului asupra muzeului său, Simu luase parte unor artiști în diverse împrejurări disputate de aceștia cu oficialii care conduceau destinele artei, cumpărîndu-le lucrările ce constituiseră obiectul conflictului. El

achiziționase valorosul *Proiect de monument al Unirii*, realizat de Paciurea, în cadrul concursului pentru ocuparea postului de profesor de sculptură la Școala de belle arte, concurs care nu a dus la nici un rezultat, intrucît comisia a ajuns la concluzia că lucrările prezentate nu sînt atît de convingătoare încît, pe baza lor, vreun candidat să poată ocupa postul; de asemenea, hulita sculptură *Cumințenia pămîntului* a lui C. Brâncuși ca și compoziția *La împărțitul porumbului* de Șt. Luchian.

Desigur, trebuie să amintim că pentru prezentarea lucrărilor se consultase cu criticul de artă Theodor Cornel, ce urma să devină custodele muzeului, dacă nu înceta din viață puțină vreme după aceea, dar de ale cărui sfaturi ținuse prea puțin seama.

Muzeul este astfel în întregime rodul concepției celui ce-l înființase. Anastase Simu scotoțește însă că ceea ce a realizat pînă atunci este primul pas în existența muzeului, urmînd ca de acum încolo să-l impună în conștiința publicului, creînd prin el un focar de cultură artistică. De aceea începe să desfășoare o activitate debordantă pentru atingerea acestui țel, străduindu-se din răsputeri ca muzeul lui să umbrească în toate privințele activitatea celorlalte muzee bucureștene de artă: Pinacoteca, Muzeul Aman și Muzeul Kalinderu, înființat în 1915. Aspiră să-i creeze un prestigiu de neegalat față de celelalte muzee și, apoi, în această situație de supremație, să-l înzestreze cu venituri proprii și să-l doneze statului. Acest moment solemn va avea loc în 1927. Pînă atunci, în istoria muzeului și a vieții de muzeograf a lui Anastase Simu are loc a doua etapă: dacă prima a stat pentru el sub pecetea patosului de a vedea muzeul cit mai repede realizat, cea de a doua etapă (1911—1927) este aceea a îmbunătățirii expunerii prin achiziții chibzuite și de a întreține o cit mai vie campanie de publicitate asupra muzeului.

Cum era și firesc, după momentele de euforie de la deschiderea muzeului, au început clevetirile la adresa lui. Ele se răspîndeau și circulau prin saloane nevăzînd lumina tiparului, dar parve-

Colectionarul Anastase Simu intr-o sală din muzeul său

nind repede la cunoștința lui Simu. I se reproșă, chiar de unele rude și de cei apropiați, nu atit abuzul în achiziționarea de lucrări academice, cit absența unor reprezentanți valoroși ai impresionismului și postimpresionismului, cu toate că afirma că arta franceză este cea mai bine reprezentată în muzeu. Deși nu-i era pe plac o asemenea artă, ține seama de aceste observații și cu sfatul și concursul binevoitor al nepotului său dinspre soție, pictorul Eustațiu Stoenescu, care devine benevol pentru o perioadă scurtă de timp consilierul său artistic, Anastase Simu cumpără mai multe lucrări ale reprezentanților acestora. Acum își îmbogățește colecțiile muzeului cu *Camille (Femeia în rochie verde)* și *Bărți la Honfleur* de Claude Monet, *Primăvara* de Camille Pissarro, *Peisaj cu figuri* de Auguste Renoir, *Peisaj St. Tropez* de Paul Signac ș.a., lucrări care constituie actualmente fala Muzeului de Artă al României, pentru arta franceză a secolului al XIX-lea. Cum Rodin era cel mai mare sculptor francez, Simu ia hotărîrea de a fi portretizat de acesta. Declinînd oferta, fiind prea în vîrstă, ilustrul sculptor îl sfătuiește să se adreseze lui Bourdelle, un alt mare artist francez care, acceptînd comanda, îi realizează în marmură de Pirinei și bronz două comenzi: portretul lui și al soției. În plus, Muzeul Simu își îmbogățește colecția și cu alte lucrări ale acestuia: *Fructul (Eva)*, una din operele reprezentative ale creației bourdelliene, *Heracles*, *Centaur murînd* și *Satir*.

În ceea ce privește arta românească, Anastase Simu este foarte prezent în expozițiile personale bucureștene de unde cumpără ceva mai mult ca altădată, cu precădere de la membrii Societății „Tinerimea Artistică”: Luchian, Verona, Petrașcu, Storck, apoi de la Pallady, Brâncuși, Paciurea ș.a.

Prin apariția elegantului catalog al colecției, realizat de Theodor Cornel, unde la prezentarea lucrărilor se adaugă proveniența lor, Simu impune un prob catalog științific. Nu scapă ocazia să-l trimită tuturoș muzeelor și bibliotecilor mai însemnate din străinătate, acesta

constituînd un prim mesager prezentînd arta unui muzeu din țară peste hotare. Dar el trimite catalogul nu numai instituțiilor de artă, ci și unor personalități politice și culturale din diverse țări, a căror artă se află reprezentată în muzeu. Rezultatul nu a întîrziat să se arate. La scurtă vreme după aceea, în multe cărți și publicații referitoare la arta din țara noastră se pomenește de Muzeul Simu, sau se citează lucrări ce-i aparțin.

Intrarea țării noastre în război alături de puterile Antantei n-a stăvilit activitatea muzeului. Pentru că în timpul retragerii în Moldova n-a reușit să-și evacueze colecția cu toate intervențiile sale energice la oficialități, Simu a ținut tot timpul muzeul deschis pentru public, deși comenduirea germană i-a făcut unele greutăți în această privință. Mai mult, pe toată perioada ocupației a fost îngrijorat de soarta patrimoniului, căci circula zvonuri cum că unele lucrări mai importante ar putea lua calea spre Germania.

După 1919, nefiînd exceptat de la legea expropriierilor moșiilor și intrînd

Constantin Stăncescu, *Portret de femeie (Marie Bécără)*

Constantin Stăncescu, *Mihai Viteazul*

sub incidența acesteia, deși a protestat motivind că majoritatea veniturilor sale au fost și vor fi cheltuite pentru muzeu și pentru prosperitatea lui, veniturile lui Simu s-au diminuat simțitor și, în consecință, achizițiile s-au împuținat. Această nouă situație l-a determinat pe Simu să dorească până la obsesie să-și facă cit mai cunoscut muzeul. În consecință, se decide să angajeze la muzeu un salariat pentru o mai bună funcționare a lui. Datorită aportului acestuia, muzeul trebuia să fie cit mai mult timp deschis pentru public — mai multe zile și mai multe ore decât muzeele statului — și să dea în permanență explicațiile cerute de cei dornici a fi informați. L-a găsit în persoana pictorului Marius Bunescu, un om prob, conștiințios, cu multă putere de muncă și atașat ideii sale de a face o largă și intensă propagandă muzeului în rindurile publicului. Colaborarea a dat rezultate deosebit de pozitive. Duminicile, mai ales, când era lume multă, se putea asista

la două îndrumări simultane — concomitent Bunescu și Simu — care socotea de datoria sa să nu-și întrerupă activitatea de ghid al muzeului.

Acum au loc și unele schimbări în expunere, cerute timid, dar cu perseverență, de Bunescu, mai receptiv la cerințele vremii în prezentarea muzeografică ca și la o ierarhizare a valorilor, dindu-li-se un spațiu mai propice lucrărilor de mai mare calitate artistică.

Desfășurarea acțiunilor și demersurilor pentru popularizarea muzeului din partea lui Simu iau o amploare fără precedent. Reușțe ca denumirea stației de tramvai din fața muzeului, denumită Marghiloman, să fie schimbată în „Muzeul Simu”. Aproape zilnic făcea o scurtă plimbare pe jos pină în piața Sf. Gheorghe, ca de acolo să ia tramvaiul și, ca și când n-ar fi știut unde este stația „Muzeul Simu”, să ceară lămuriri și să roage pasagerii să-l anunțe unde poate cobori la muzeu. Era informat de

Constantin Brâncuși, *Bustul pictorului N. Dărăscu*

directiile unor hoteluri mai importante, in primul rind de cea a hotelului Athenée Palace, de oaspeții străini veniți in țară și multora le trimitea cartea sa de vizită, invitindu-i să vadă muzeul, ceea ce in majoritatea cazurilor izbindea. Deseori a avut și afronturi, cum ne relatează Zambaccian, in „Jurnalul unui amator”, dar ele nu l-au dezarmat, ci, din contră, l-au determinat să continue cu și mai multă tenacitate această formă de popularizare.

Anul 1927 este un alt moment de apoteoză in viața muzeografică a lui Anastase Simu. Statul acceptă să pri-

mească muzeul ca donație. Este un gest mareț din partea lui Simu. Acestui așezămint de cultură, Simu înțelege să-i asigure pe mai departe existența fără a primi subsidii din partea statului, înzestrindu-l in continuare, pe tot timpul vieții sale cu fondurile necesare întreținerii lui din avutul său, iar după moarte (1935) a lăsat statului, prin testament, întreg restul averii, cu mici excepțiuni de ordin familial sau particular, stipulind doar să fie acordate pentru incurajare opt premii anuale artiștilor tineri expozanți la saloanele oficiale.

RÉSUMÉ

Mettant en évidence le fait qu'Atanase Simu inscrit son nom dans l'histoire de la culture Roumaine du début du XX-ème siècle comme initiateur, majeur d'une signifiante institution d'art, l'auteur met l'accent sur les remarquables mérites de pionnier de la muséographie Roumaine. Son activité, de plus de 40 ans, a poursuivi par la conservation du patrimoine, la recherche et la mise en valeur pour le grand public, d'imposé son musée comme facteur signifiant et actif dans la vie culturelle artistique de Bucarest.

Au fil des années il a méthodiquement acquis des ouvrages d'art contemporain Européen de Paris, Rome, Berlin, Venise, salons officiels, expositions personnelles, magasins d'art, licitations, pour enrichir son patrimoine muséal, achetant aussi des répliques, des réductions et des copies d'après des sculptures et des mosaïques célèbres des époques grecque-romaine, byzantine, renaissance et gothique.

La presse de Bucarest de la première décade du XX-ème siècle publie, dans un tirage extrê-

mement grand, des articles, des notes et des informations sur le musée / visant les acquisitions, le stade de l'édification de l'imeuble, sa dotation technique.

Le musée, inauguré en 1910, relève par la presentation des objets exposés la virtuosité de muséographe d'Atanase Simu. Parmi les ouvrages attirent l'attention entre beaucoup d'autres, le remarquable *Projet du Monument de l'Unité* par Paciurea, *La Sagesse de la Terre* par Brincusi, *Au partage du Maïs* par St. Luchian, *Camille La Femme en Robe Verte* et *Barques à Honfleur* par Claxdet Monet, *Le Printemps* par Camille Pissaro, *Paysage avec des figures* par Auguste Renoir, *Paysage - St. Tropez* par Paul Signac, *Le Fruit / Ève /* par Pourdelle, etc.

En 1927 Anastase Simu, donne le musée à l'état.

Aujourd'hui, les extrêmement précieux ouvrages qui ont appartenus au musée Simu se trouvent dans le patrimoine culturel-national et peuvent être admirés au Musée d'Art de Roumanie.